

Κυπριακή CYPRUS LAW REVIEW

Νομική Επιθεώρηση

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο Κύπρου

UNIVERSITY
of NICOSIA

FREDERICK
UNIVERSITY

Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφος

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021 | ΕΤΟΣ 1^ο | ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 3

ΑΝΑΤΥΠΟ

Ιωάννης Γενεράλης

Δικηγόρος

Γεωργία Αθανασίου

Δικηγόρος

Δρ. Νικόλας Χ. Κυριακίδης

Δικηγόρος – Adjunct Faculty Νομικής Σχολής

Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Ι Εναλλακτικές Ποινές

Μελέτη Εφαρμογής επί Δημοσιευμένων Ποινικών

Αποφάσεων για τα έτη 2019 και 2020

Online πρόσβαση σε ΚΥΝΕ στην Πλατφόρμα Νομικού Περιεχομένου | www.qualex.gr

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εναλλακτικές Ποινές

Μελέτη Εφαρμογής επί Δημοσιευμένων Ποινικών Αποφάσεων για τα έτη 2019 και 2020

Ιωάννης Γενεράλης

Δικηγόρος

Γεωργία Αθανασίου

Δικηγόρος

Δρ. Νικόλας Χ. Κυριακίδης

Δικηγόρος – Adjunct Faculty Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Οι εναλλακτικές ποινές αποτελούν σε μεγάλο βαθμό υποκατάστατα φυλάκισης, και προσφέρουν σειρά πλεονεκτημάτων τόσο για το σύστημα (αποσυμφόρηση φυλακών, μείωση κόστους), όσο και για τον κατηγορούμενο (αναμόρφωση, αποφυγή περιθωριοποίησης). Παρά ταύτα, η εφαρμογή τους στην Κύπρο θεωρείται περιορισμένη και ανεπαρκής. Η μελέτη αυτή συνδυάζει ποσοτική και ποιοτική ανάλυση και επικεντρώνεται σε πρωτόδικες Κυπριακές αποφάσεις του 2019 και του 2020, προκειμένου να αποσαφηνίσει τάσεις και να φέρει στο προσκήνιο αντιλήψεις. Η επισκόπηση των αποφάσεων αυτών σαφέστατα υποδεικνύει πως εναλλακτικές ποινές θα μπορούσαν και θα έπρεπε να είχαν χρησιμοποιηθεί περισσότερο σε ποινές κάτω των 2 ετών και/ή χρηματικά πρόστιμα. Η τροχοπέδη στην αυξημένη εφαρμογή των εναλλακτικών ποινών εν μέρει εντοπίζεται στην χρήση της αναστολής ως πανάκεια, στην λανθασμένη επίκληση της αποτροπής η οποία θα έπρεπε να διαχωρίζεται σε ειδική και γενική, στην τεχνητή διάκριση εξουσιών, όσο και στη δυσανάλογη χρήση ηλικιακών κριτηρίων. Όσο για το ευρύτερο πλαίσιο αντιλήψεων, η χρήση εναλλακτικών ποινών απαιτεί μετάβαση από την ανταποδοτική στην ωφελμιστική δικαιοσύνη.

I. Εισαγωγή

Οι εναλλακτικές ποινές, προσδιοριζόμενες ως υποκατάστατα του κλασικού ποινικού κολασμού μέσω φυλάκισης, έρχονται όλο και συχνότερα στο προσκήνιο στην Κύπρο. Η συζήτηση γίνεται σε ποικίλα επίπεδα, όπως της αποσυμφόρησης φυλακών, του υπέρογκου κόστους που επωμίζεται ο φορολογούμενος για τον κάθε κρατούμενο, της έμφασης στον αναμορφωτικό χαρακτήρα της ποινής, της αποφυγής κοινωνικής περιθωριοποίησης και της αναχαίτισης εγκληματικής επιμόρφωσης στο χώρο των φυλακών. Το θέμα του υπερπληθυσμού στις φυλακές είναι εξέχουσας σημασίας λαμβανομένης υπόψη και της πανδημίας του COVID-19 καθώς υπάρχει και η ανάγκη τήρησης αποστάσεων. Οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται για τη συζήτηση εναλλακτικών ποινών αφθονούν. Χαρακτηριστικές είναι οι δύο πρόσφατες αποφάσεις που αναφέρονται στη συνέχεια.

Η πρώτη αφορά επιβολή ποινής φυλάκισης 45 ημερών για 35χρονο κάτοικο Δερύνειας, που στις 25 Μαρτίου 2020 παραβίασε το διάταγμα απαγόρευσης μετακίνησης προσώπων που εκδόθηκε σύμφωνα με τον περί Λοιμοκάθαρσης Νόμο Κεφ. 260 για σκοπούς παρεμπόδισης της εξάπλωσης του COVID-19.

Ο 35χρονος, ο οποίος είχε παραβιάσει το διάταγμα προκειμένου να δει την κοπέλα του αφέθηκε τελικά ελεύθερος με Προεδρική χάρη. Ωστόσο αξίζει κανείς να εξετάσει την υπόθεση ως μικρόκοσμο της συζήτησης γύρω από τις εναλλακτικές ποινές. Στην απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου¹ λέχθηκαν μεταξύ άλλων τα εξής:

«... κάποιιο θεωρούν ότι είναι υπεράνω του νόμου ή και των συμπολιτών τους, αγνοούν τα διατάγματα και συνεχίζουν κανονικά τη ζωή τους ως αν να μην συμβαίνει τίποτε. Τέτοιες συμπεριφορές είναι βεβαίως απαράδεκτες... Παρεμβάλλω εδώ ότι βεβαίως όλα τα αδικήματα που παραβιάζουν νόμους που αφορούν την δημόσια υγεία είναι πολύ σοβαρά. Όμως στην προκειμένη περίπτωση, υπό τις δοσμένες συνθήκες και περιστάσεις, καθίστανται ιδιαιτέρως σοβαρά».

Ως προς την επιβολή της ποινής, το Δικαστήριο προσέθεσε τα εξής:

«Η απάντηση λοιπόν των Δικαστηρίων σε τέτοιες συμπεριφορές για ευνόητους λόγους και προκειμένου τα Δικαστήρια να επιτελέσουν τον σημαντικό τους ρόλο στην κοινωνία αλλά και για να

1. Αστυνομικός Διευθυντής Αμμοχώστου v. Αντωνίου, Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης: 1797/20, 12/05/2020.

σταλούν τα σωστά μηνύματα, επιβάλλεται να είναι άμεση, δυνατή και κρυστάλλινη. Αυτό μπορεί να γίνει μόνον μέσα από την επιβολή αυστηρών και αποτρεπτικών ποινών».

Εναντίον της ανωτέρω απόφασης καταχωρήθηκε έφεση² στο Ανώτατο Δικαστήριο το οποίο παραμέρισε την ποινή φυλάκισης 45 ημερών. Στην απόφαση του Δικαστηρίου διαλαμβάνονται τα ακόλουθα:

«Η φυλάκιση είναι το έσχατο μέτρο τιμωρίας. Επιβάλλεται μόνο εκεί όπου οιαδήποτε άλλη ποινή θα ήταν αναμφίβολα ακατάλληλη και ανεπαρκής (Προδρόμου ν. Αστυνομίας (1990) 2 Α.Α.Δ. 98, 100 και Chikh ν. Police (1984) 2 C.L.R. 311, 314). Η ποινή της φυλάκισης δεν ήταν αναπόφευκτη στη προκείμενη περίπτωση. Ενώ ποινές φυλάκισης μπορεί ανάλογα με τις συνθήκες που κατά καιρούς επικρατούσαν ή που ενδέχεται να επικρατήσουν μελλοντικά και ανάλογα με την παράνομη ενέργεια να ήταν ή να καταστούν επιβεβλημένες για την προστασία της υγείας του κοινού, τα περιστατικά της παρούσας υπόθεσης δεν καθιστούσαν την φυλάκιση επιβεβλημένη. Στον Εφεσείοντα θα μπορούσε να επιβληθεί χρηματική ποινή, η οποία να ήταν τέτοια ώστε απ' ενός να τιμωρήσει τον ίδιο τον Εφεσείοντα και απ' ετέρου να επενεργήσει αποτρεπτικά για το ευρύτερο κοινό. Η επιλογή ποινής φυλάκισης, ως έκδηλα εσφαλμένη επιλογή, καθιστούσε απ' εαυτής την ποινή που επιβλήθηκε στον Εφεσείοντα έκδηλα υπερβολική ώστε να επιβάλλεται η παρέμβαση του Εφετείου.»

Η δεύτερη υπόθεση η οποία χρήζει αναφοράς, αφορά 19χρονη Βρετανίδα η οποία τον Δεκέμβριο 2019 είχε καταδικαστεί για ψευδή καταγγελία ομαδικού βιασμού από Ισραηλινούς τουρίστες στην Αγία Νάπα³. Οι ποινές που αντιμετώπιζε η 19χρονη κυμαίνονταν από χρηματικό πρόστιμο μέχρι ποινή φυλάκισης 1 έτους, ενώ η ποινή που επιβλήθηκε τελικά ήταν ποινή φυλάκισης 4 μηνών με αναστολή. Στην απόφαση του Δικαστηρίου⁴ μεταξύ άλλων λέχθηκαν τα εξής:

«δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το αδίκημα στο οποίο κρίθηκε ένοχη η κατηγορούμενη είναι σοβαρό ... για τον επιπλέον λόγο ότι αποσπά την προσοχή των ανακριτικών αρχών από τα σοβαρά τους καθήκοντα και εκθέτει σε κίνδυνο αθώους».

Ός προς την επιβολή της ποινής αντιστοίχως λέχθηκαν τα εξής:

«λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τη σοβαρότητα του αδικήματος, προέχει το στοιχείο της αποτροπής και πως η μόνη αρμόζουσα ποινή σε σχέση με την κατηγορία είναι η ποινή φυλάκισης, ενώ οποιαδήποτε άλλη ποινή δεν θα εξυπηρετούσε τους σκοπούς του νόμου και θα έστελνε λανθασμένα μηνύματα σε επίδοξους νέους παραβάτες».

Η παραπάνω υπόθεση είχε λάβει υπέρμετρες διαστάσεις με θέματα να εγείρονται από τους δικηγόρους υπεράσπισης όσον αφορά τον τρόπο εξέλιξης της δίκης, τον τρόπο διεξαγωγής της, και την αρχική αστυνομική έρευνα, με αποτέλεσμα οι τελευταίοι να ισχυριστούν ότι δεν έλαβε χώρα δίκαιη δίκη⁵. Κατ' αντιστοιχία της Προεδρικής μεσολάβησης στην πρώτη υπόθεση, υπήρξε δημόσια τοποθέτηση του Βρετανού Πρωθυπουργού Johnson ο οποίος εξέφρασε ικανοποίηση για την αναστολή της φυλάκισης και την επιστροφή της Βρετανίδας σε πατρίο έδαφος, ενώ ακούστηκε μια ενδιαφέρουσα άποψη πως οι αποφάσεις των Δικαστηρίων είναι σεβαστές μεν, αλλά πως πλέον υπόκεινται σε κοινωνική κριτική. Υπό αυτό το πρίσμα και εκ του αποτελέσματος εύκολα μπορεί κανείς να ισχυριστεί πως και σε αυτή την υπόθεση μια εναλλακτική ποινή θα έπρεπε τουλάχιστον να έχει εξεταστεί.

Καθίσταται φανερό από τα παραπάνω πως η συζήτηση γύρω από τις εναλλακτικές ποινές αναγκαστικά περνά μέσα από μια ευρύτερη συζήτηση για το πως καθορίζεται αφενός, και σε τι αποσκοπεί αφετέρου μια δέουσα ποινή. Τόσο η υπόθεση του 35χρονου όσο και της Βρετανίδας μαρτυρούν σύγκρουση αντιλήψεων για το τι πιστεύει η κοινωνία πως είναι μια δίκαιη και ανάλογη τιμωρία, για το τι πιστεύει το Δικαστήριο πως προσδίδει αυστηρότητα και επιτυγχάνει αποτροπή προκειμένου να εξυπηρετηθεί καλύτερα το κοινωνικό σύνολο, και για το πως πιστεύουν οι υπέρμαχοι των εναλλακτικών ποινών πως επιτυγχάνεται η ίδια εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου, με τρόπο όμως που αποφεύγει να επιβαρύνει το σύστημα, δεν περιθωριοποιεί τον κατηγορούμενο, και προσφέρει άμεσα στην κοινωνία.

Η μελέτη αυτή εστιάζει στις πρωτόδικες δημοσιευμένες ποινικές αποφάσεις του 2019 και του 2020 τις οποίες και επιλέγει ως σύνολο δεδομένων προς εξέταση, ως πλέον αντιπροσωπευτικές των εν λόγω ετών ένεκα της ταχύτητας εκδίκασης, και καθότι το Πρωτόδικο Δικαστήριο είναι το πλέον αρμόδιο ως προς ζητήματα επιβολής ποινής. Στοχεύουμε σε εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων για το ποιες από εκείνες, και κατά πόσο, αποτέλεσαν αντικείμενο εφαρμογής εναλλακτικών ποινών, ή θα μπορούσαν να έχουν καθορίσει εναλλακτικές ποινές. Η μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων αυτών συνδυάζει τόσο ποιοτική έρευνα – qualitative research (παραθέτοντας αποσπάσματα από τις αποφάσεις των δικαστηρίων) όσο και πρωτογενή ποσοτική έρευνα – quantitative research (εξάγοντας στατιστικά συμπεράσματα).

Στην ενότητα «εναλλακτικές ποινές στην Κύπρο», αναλύεται ο όρος της εναλλακτικής ποινής, αποσαφηνίζεται το ευρύτε-

2. Αντωνίου ν. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση Αρ. 74/2020, 31/7/2020
3. Κατόπιν έφεσης και με απόφαση πλειοψηφίας του Ανώτατου Δικαστηρίου Κύπρου ημερ. 31/01/2022 η καταδίκη της Βρετανίδας όπως και η ακόλουθη αυτής ποινή παραμερίσθηκαν, η δε Βρετανίδα αθώωθηκε και απαλλάχθηκε. Βλέπε F. L. H. ν. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ, Ποινική Έφεση Αρ. 4/2020, 31/1/2022.
4. Αστυνομικός Διευθυντής Αμμοχώστου ν. L.F, Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης: 2466/19, 30/12/2019.

5. BBC, 'Ayia Napa false rape claim trial: Briton files appeal against conviction' available at < <https://www.bbc.com/news/uk-51144318> >; Newsroom Iefimerida.gr, Κύπρος: Ποινή φυλάκισης 4 μηνών με αναστολή στη Βρετανίδα για «ψευδή ομαδικό βιασμό», 2020, available at <https://www.iefimerida.gr/kosmos/kypros-poini-fylakisis-4-minon-me-anastoli-sti-bretanida-gia-psydi-omadiko-biasmo>

ρο πλαίσιο της ποινής και σε τι αποσκοπεί, γίνεται ανασκόπηση των διαφορετικών ειδών ποινής στην Κύπρο, καθώς επίσης και των διαφορετικών ειδών εναλλακτικής ποινής. Στην ενότητα «επισκόπηση εναλλακτικών ποινών στις Κυπριακές αποφάσεις», γίνεται παρουσίαση των ποινών που επιβλήθηκαν κατά το 2019 και 2020 και διαχωρισμός τους σε ποινές άνω των 2 ετών φυλάκισης και κάτω των 2 ετών/πρόστιμα/άλλες ποινές, εξάγονται στατιστικά συμπεράσματα για τα αδικήματα και γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένες αποφάσεις στο πλαίσιο μιας συζήτησης για το κατά πόσο θα μπορούσαν να στηρίξουν εφαρμογή εναλλακτικών ποινών. Στην ενότητα «πορίσματα», οι συγγραφείς συγκεντρώνουν τα συμπεράσματά τους, εκφράζουν τις ανησυχίες τους και παραθέτουν κάποιες σκέψεις για το μέλλον.

II. Οι εναλλακτικές ποινές στην Κύπρο

A. Ορισμός Εναλλακτικής Ποινής

Η έννοια της εναλλακτικής ποινής δεν ορίζεται στη νομολογία, αλλά δύναται να προσδιορισθεί ως ποινή που τοποθετείται μετάξυ της ιδρυματικής λύσης της φυλάκισης και της ελάχιστονος εναλλακτικής λύσης της υπ' όρων απόλυσης⁶. Ο χαρακτηρισμός της ως «εναλλακτικής» γίνεται στο πλαίσιο της υποκατάστασης της κλασικής μορφής ποινικού κολασμού που αποτελεί η φυλάκιση, αν και σε πρακτικό επίπεδο, όταν κανείς εξετάσει τις ποινές που επιβάλλονται στην Κυπριακή Δημοκρατία, θα μπορούσε στο πλαίσιο της υποκατάστασης να συμπεριλάβει τόσο τη φυλάκιση με αναστολή, όσο και τα πρόστιμα (χρηματικές ποινές). Οι εναλλακτικές ποινές δύναται να ενταχθούν στο ευρύτερο υποσύνολο των ποινών που εκτίονται μέσα στην κοινότητα (community sentence) και συχνά απαντώνται με αυτόν τον όρο στο κοινοδίκαιο, καθώς συχνά εμπεριέχουν ένα στοιχείο κοινωνικής εργασίας χωρίς αμοιβή ή/και δέσμευσης του καταδικασθέντα να ακολουθήσει δικαστικές οδηγίες ή/και επιτήρησης του καταδικασθέντα από αρμόδιο πρόσωπο όπως κηδεμόνα ή επιτηρητή εντός της κοινότητας.

Οι εναλλακτικές ποινές χαρακτηρίζονται και ως "smart(er) sentencing" μάλλον εκ του επιδιωκόμενου αποτελέσματος, που θα μπορούσε να είναι η μείωση του κόστους στον φορολογούμενο ή/και η ελάττωση του κινδύνου υποτροπής του κατηγορουμένου. Αποτελούν ταυτόχρονα πρακτική και πολιτική που αποσκοπεί τόσο στην ενσωμάτωση σύγχρονης ακαδημαϊκής έρευνας, όσο και στον καλύτερο συντονισμό εισαγγελέων, δικηγόρων υπεράσπισης, δικαστών και κοινοτικών σωφρονιστικών υπαλλήλων καθ' όλη τη διάρκεια έκτισης της ποινής, για καλύτερη λήψη αποφάσεων και συντονισμό που δεν επιβαρύνει περεταίρω το σύστημα⁷. Οι εναλλακτικές ποινές διέπονται από κάποιους κοινούς στόχους, όπως τον απώτερο

σκοπό της αναμόρφωσης, επιμόρφωσης και αλλαγής πορείας της ζωής του καταδικασθέντα προς το καλύτερο, την αποκοπή του καταδικασθέντα από κάθε εγκληματικό περιβάλλον, και της μείωσης του κινδύνου διάπραξης μελλοντικών αδικημάτων⁸.

B. Ορισμός, Σκοποί και Αρχές Επιβολής Ποινής

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός της ποινής περιλαμβάνει ιστορικά, φιλοσοφικά και νομικά στοιχεία. Κοινός παρονομαστής των περισσότερων είναι πως αποτελεί ένα είδος τιμωρίας, ένας όρος που αρχικά σήμαινε την προστασία της τιμής (τιμή + ορώ), αλλά με το χρόνο μεταβλήθηκε σε πράξη που επιβάλλεται ως εκδίκηση⁹. Ας αρχίσουμε λοιπόν τη συζήτηση από το τι είναι η τιμωρία.

Κατά τον Βρετανό Hart στη διαχρονική συλλογή δοκιμίων 'Punishment and Responsibility' (Τιμωρία και Ευθύνη), η τιμωρία διέπεται από τα εξής χαρακτηριστικά¹⁰:

- i. Δύναται να αφορά συνέπειες που κανονικά θεωρούνται δυσάρεστες,
- ii. Είναι για παράβαση νομικών κανόνων,
- iii. Είναι για τον πραγματικό ή υποτιθέμενο δράστη για το συγκεκριμένο αδίκημα,
- iv. Δύναται να επιβληθεί σκοπίμως από ανθρώπους άλλους από τον δράστη, και
- v. Η εξουσία πηγάζει από το σχετικό νομικό σύστημα.

Όσον αφορά τον ορισμό της ποινής, ο Ν. Χωραφάς την ορίζει ως: «...ένα κακό που απειλεί ο νόμος και το επιβάλλει ο δικαστής στο δράστη μιας άδικης πράξης ως εκδήλωση ιδιαίτερης αποδοκιμασίας του από την έννομη τάξη»¹¹. Το στοιχείο της επιβολής υπό το πρίσμα της επανόρθωσης/αποκατάστασης έχει κάποιο ενδιαφέρον όσον αφορά την τέταρτη προϋπόθεση Hart, καθώς η επανόρθωση/αποκατάσταση χαρακτηρίζεται από ενεργητική πράξη του δράστη, και όχι πράξη που επιβάλλεται στον δράστη¹².

Από εκεί και έπειτα, η επιβολή της ποινής δύναται να βασισθεί σε δυο διαφορετικές και ενίοτε αντικρουόμενες φιλοσοφικές σχολές. Η πρώτη θεωρεί την ποινή αναγκαία συνέπεια

content/uploads/2014/04/Smarter-Sentencing-Training-Participant-Manual-2011.pdf

8. Α. Κληρίδης, Εναλλακτικές Ποινές Θεωρία και Πραγματικότητα, 2017, available at <https://legalnews.com.cy/wp-content/uploads/2017/12/>

9. Ε. Ανίτσιν, Σχέση ποινής και τιμωρίας: διερεύνηση στάσεων αποφυλακισθέντων, 2018, Εγκληματολογία, available at https://criminology.panteion.gr/attachments/article/575/ARTH_ANNITSH.pdf

10. H.L.A.Hart, Punishment and Responsibility, 2nd ed., 2008, Oxford University Press

11. Ν. Χωραφάς, Ποινικόν Δίκαιον, 9^η εκδ., 1978, Αφοί Π. Σάκκουλα

12. Α. Ashworth, Sentencing and Criminal Justice, 5th ed., 2010, Cambridge University Press

6. Η. Στεφάνου, Εναλλακτικά ή Ενδιάμεσα Είδη Ποινών, 2006, Νομική Υψηρασία

7. The Justice Management Institute, Research-Based Smarter Sentencing, 2014, available at <https://www.jmijustice.org/wp->

του εγκλήματος, και ο εκφραστής της στο κοινοδίκαιο έγκειται στην αρχή της «δίκαιης ανταπόδοσης» (just desert), με άλλα λόγια εκείνο που ο δράστης πρέπει να πάθει για τη διατήρηση των ηθικών δομών της κοινωνίας. Η δεύτερη σχολή θεωρεί την ποινή ως όπλο κοινωνικής άμυνας¹³. Μια σύγκριση μεταξύ των δύο αποκαλύπτει πως η πρώτη σχολή, η οποία χαρακτηρίζεται ως απόλυτη και ανταποδοτική, εστιάζει στο παρελθόν, μιας και ο δράστης τιμωρείται καθώς έσφαλε¹⁴, ενώ η δεύτερη, η οποία χαρακτηρίζεται ως σχετική και ωφελμιστική, εστιάζει στο μέλλον, και στις συνέπειες της επιβολής της ποινής¹⁵. Οι εναλλακτικές ποινές υπάγονται καλύτερα στην σχετική/ωφελμιστική σχολή.

Η πρακτική της δίκαιης ανταπόδοσης εφαρμόστηκε ευρέως στην Αγγλία ως πολιτική ποινικής καταστολής τη δεκαετία του 1990 και το στοιχείο του μέτρου ανταπόδοσης να καθορίζεται ως «δίκαιο» εκφράζεται στο Κυπριακό Σύνταγμα με το άρθρο 12(3) κατά το οποίο «Ο Νόμος δεν δύναται να προβλέψει ποινήν δυσανάλογο προς την βαρύτητα του αδικήματος». Από την άλλη όμως πλευρά, το στοιχείο της «ανταπόδοσης» δεν είναι κατ' ανάγκη αποτελεσματικό. Τουναντίον, σύγχρονη ακαδημαϊκή έρευνα στηρίζει πως η ανταποδοτική τιμωρία δεν αλλάζει την εγκληματική συμπεριφορά ούτε μειώνει την υποτροπή, εξασφαλίζει βραχυπρόθεσμη συμμόρφωση στην καλύτερη περίπτωση και αντίθετα μάλλον αυξάνει την υποτροπή. Μάλιστα, όσον αφορά την υποτροπή, οι δράστες πιστεύουν πως εξαιτίας της τιμωρίας τους γίνονται εξυπνότεροι στο να αποφεύγουν σύλληψη από τις αρχές, και πως η τιμωρία τους οφείλεται σε περιστασιακά ατυχία που δύσκολα θα επαναληφθεί στο εγγύς μέλλον (lightning doesn't strike twice)¹⁶.

Όσον αφορά τους σκοπούς επιβολής μιας ποινής υπό το πρίσμα του κοινοδικαίου, στην Αγγλία το Section 142 του Criminal Justice Act 2003 σε μετάφραση όπως κατωτέρω καθορίζει τα ακόλουθα:

«Όποιο δικαστήριο εξετάζει υπόθεση αδικοπραγούντα από 18 χρόνων και άνω σχετικά με το αδίκημά του οφείλει να λάβει υπόψη τους ακόλουθους σκοπούς επιβολής ποινής:

- α) την τιμωρία των αδικοπραγούντων,
- β) την μείωση του εγκλήματος (συμπεριλαμβανοντας τη μείωση μέσω αποτροπής),
- γ) την αναμόρφωση και επιμόρφωση των αδικοπραγούντων,
- δ) την προστασία του κοινού, και
- ε) την επανόρθωση των αδικοπραγούντων στα θύματα των αδικημάτων τους»

13. Ι. Φαρσεδάκης, Στοιχεία Εγκληματολογίας, 2005, Νομική Βιβλιοθήκη

14. Χ. Ζαραφωνίτου, Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο: οι Σύγχρονες Τάσεις της Εγκληματολογικής Έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη

15. ibid

16. The Justice Management Institute, n.5

Βασιζόμενοι μεταξύ άλλων στην παραπάνω νομοθεσία, μπορούμε λοιπόν να εξάγουμε τους πιθανούς σκοπούς επιβολής μιας ποινής. Καθώς οι εναλλακτικές ποινές δεν είναι παρά είδη ποινών, θα πρέπει να πληρούν ή έστω να προσεγγίζουν όσο το δυνατόν τους σκοπούς αυτούς, οι οποίοι είναι:

- i. Η τιμωρία των αδικοπραγούντων·
- ii. Ο περιορισμός του αδικοπραγούντα προκειμένου να μη δύναται διαπράξει αδικήματα·
- iii. Η αποτροπή, τόσο σε γενικό όσο και εξατομικευμένο επίπεδο·
- iv. Η αναμόρφωση και επιμόρφωση των αδικοπραγούντων·
- v. Η επανόρθωση των αδικοπραγούντων στα θύματα.

Περαιτέρω, κατά την επιβολή ποινής τα δικαστήρια είναι φρόνιμο να λαμβάνουν υπόψη κάποιες πολιτικές και κάποιες αρχές. Αυτές είναι οι ακόλουθες¹⁷:

- i. Τον σεβασμό θεμελιωδών δικαιωμάτων και του κανόνα δικαίου·
- ii. Την συγκράτηση στην επιβολή φυλάκισης·
- iii. Την φειδώ στην επιλογή της αρμόζουσας ποινής·
- iv. Τη χρηστή διαχείριση δημοσίων πόρων·
- v. Την ισότητα απέναντι στο νόμο, και
- vi. Την ισότητα των επιπτώσεων.

Γ. Είδη Ποινών στην Κύπρο

Τα είδη ποινών που δύναται να επιβληθούν στη Δημοκρατία περιγράφονται στο άρθρο 26 του περί Ποινικού Κώδικα Νόμου ΚΕΦ. 15, κατά το οποίο:

«26. Το Δικαστήριο δύναται να επιβάλει τις ακόλουθες ποινές:

(α) φυλάκιση διά βίου

(β) φυλάκιση

(γ) χρηματική ποινή

(δ) καταβολή αποζημίωσης

(ε) παροχή εγγύησης για την τήρηση της τάξης και καλή διαγωγή ή για προσέλευση για ακρόαση δικαστικής απόφασης

(στ) επιτήρηση

(ζ) οποιαδήποτε άλλη ποινή ή μεταχείριση επιβάλλεται δυνάμει άλλου νόμου»

Κατά το 26(ζ) οφείλει κανείς να συμπεριλάβει διάφορες ποινές ή/και διατάγματα, όπως:

- i. το διάταγμα κηδεμονίας δυνάμει του Περί Κηδεμονίας, και Άλλων Τρόπων Μεταχείρισης Αδικοπραγούντων Νόμου του 1996, Ν. 46(Ι)/96·

17. Ashworth, n.10

- ii. το διάταγμα απόλυσης ή υπό όρους απαλλαγής δυνάμει του Ν. 46(Ι)/96·
- iii. το διάταγμα ανάθεσης της φροντίδας ανηλίκου δυνάμει του περί Ανηλίκων Αδικοπραγούντων Νόμου, Κεφ. 157·
- iv. το διάταγμα αποκλεισμού δυνάμει του Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου του 2000, Ν. 119(1)/2000, και
- v. τη δήμευση ή κατάσχεση παρανόμων αντικειμένων.

Οι περισσότερες από τις παραπάνω ποινές διέπουν ποικίλα δίκαια και κρίνονται ως επί το πλείστον γνωστές και κατανοητές. Υπό το πρίσμα όμως των εναλλακτικών ποινών, αξίζει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στο διάταγμα κηδεμονίας, καθότι δύναται να συμπεριλάβει τα στοιχεία της κοινοτικής εργασίας και της επιμόρφωσης.

Η έκδοση του διατάγματος κηδεμονίας προβλέπεται από το άρθρο 5 του Ν. 46(Ι)/96, κατά το οποίο ο αδικοπραγούντας τίθεται υπό την επίβλεψη του Κηδεμονικού Λειτουργού που ορίζεται δυνάμει του άρθρου 3, για περίοδο από 1 μέχρι και 3 έτη. Κατά το άρθρο 5(5) το Διάταγμα Κηδεμονίας μπορεί να περιλάβει εργασία χωρίς αμοιβή για καθορισμένες ώρες, οπότε και χαρακτηρίζεται ως «διάταγμα κηδεμονίας με όρους κοινοτικής εργασίας» ή όρους για παρακολούθηση επιμορφωτικών μαθημάτων καθορισμένου περιεχομένου και διάρκειας, οπότε και χαρακτηρίζεται ως «διάταγμα κηδεμονίας με όρους επιμόρφωσης», υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 6 και 7 αντίστοιχως. Στην περίπτωση που το δικαστήριο κρίνει πως δεν είναι σκόπιμο να επιβάλλει ποινή ή δεν αρμόζει να εκδώσει διάταγμα κηδεμονίας, δύναται υπό το άρθρο 10 και αφού λάβει υπόψη τη φύση του αδικήματος και το χαρακτήρα του αδικοπραγούντος να εκδώσει διάταγμα απόλυτης απαλλαγής ή απαλλαγής υπό τον όρο ότι δε θα διαπράξει αδίκημα για μέχρι και 12 μήνες από την έκδοση του διατάγματος.

Δ. Είδη εναλλακτικών ποινών

Τα κύρια είδη εναλλακτικών ποινών είναι τα εξής:

1. Κοινωνικής Εργασίας

Η ποινή της κοινωνικής εργασίας περιέχει τόσο γενικούς όρους που εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις όσο και ειδικούς που εφαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε αδικοπραγούντος. Παγκόσμια, η εν λόγω ποινή επιβάλλεται (α) ως ανεξάρτητη ποινή, (β) ως υπαλλακτική της ποινής φυλάκισης ή της ποινής προστίμου, (γ) ως συμπληρωματική της αναστολής ποινής φυλάκισης, (δ) ως όρος για τη μη άσκηση ποινικής δίωξης αλλά και (ε) ως όρος Κηδεμονευτικού Διατάγματος, όπως στην Κύπρο¹⁸.

Προκειμένου να εκδοθεί διάταγμα για κοινωνική εργασία από Κυπριακό Δικαστήριο πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋπο-

18. Στεφάνου, π.4

θέσεις: (α) ο αδικοπραγών να αποδέχεται, (β) να έχουν γίνει οι απαραίτητες διευθετήσεις με τα αρμόδια Υπουργεία Εργασίας και Παιδείας και (γ) ο αδικοπραγών να είναι πρόσωπο κατάλληλο για την εκτέλεση της επιβληθείσας εργασίας. Η απασχόληση συχνά λαμβάνει χώρα σε δημοτικές υπηρεσίες όπως στη διακόσμηση και καθαριότητα δημόσιων κτηρίων και χώρων, δρόμων και πεζοδρομίων, οχετών, χώρων πρασίνου κ.ά¹⁹.

2. Εντατική Επιτήρηση

Η Εντατική επιτήρηση αποτελεί την συνθέστερη ενδιάμεση ποινή. Το περιεχόμενο της, όπως εφαρμόζεται σε διάφορες χώρες, δεν είναι ενιαίο και εξαρτάται από τους όρους που κρίνονται κατάλληλοι για να εφαρμοστούν. Βάση της επιτήρησης είναι η στενή και συχνή επαφή και έλεγχος του επιτηρούμενου καταδικασθέντα από τον κηδενομευτικό λειτουργό. Αποτελεί σκληρότερο μέτρο από την κοινωνική εργασία και συνδυάζει τη συνεχή εργασία με τη συνεχή επιτήρηση του αδικοπραγούντος από τον επιτηρητή. Είθισται να επιβάλλεται ως συνακόλουθος όρος της ποινής υποχρεωτικού κατ' οίκον περιορισμού²⁰.

Η εντατική επιτήρηση κρίνεται θετικά, αφενός από τους δικαστές και τους κοινωνικούς λειτουργούς, αφετέρου από τους ίδιους τους καταδικασθέντες. Κάποιες όμως έρευνες δείχνουν πως, ενώ συνεπάγεται μείωση του αριθμού των φυλακισμένων και των αντίστοιχων εξόδων, δεν συνεπάγεται μείωση της υποτροπής²¹.

3. Κατ' οίκον Περιορισμός μέσω Ηλεκτρονικής Επιτήρησης

Ο κατ' οίκον Περιορισμός μέσω Ηλεκτρονικής Επιτήρησης συνήθως τίθεται στο πλαίσιο της ποινής εντατικής επιτήρησης. Ο περιορισμός του καταδικασθέντα τις περισσότερες φορές δεν είναι διαρκής και συνοδεύεται από αναγκαστική συμμετοχή σε εργασιακά ή εκπαιδευτικά ή άλλους είδους προγράμματα που έχουν να κάνουν με το συγκεκριμένο πρόβλημα που αυτός αντιμετωπίζει. Ο κατ' οίκον περιορισμός επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της ηλεκτρονικής επιτήρησης, κατά την οποία ο καταδικασθέντας υποχρεώνεται να φέρει ειδικό «βραχιόλι» το οποίο εκπέμπει ένα διαρκές σήμα. Η ακτίνα λήψης του αναμεταδότη καλύπτει περίπου τα 150 πόδια και όταν ο αδικοπραγούντας περάσει αυτή την απόσταση ειδοποιείται η αρμόδια αρχή. Η ποινή αυτή αποφεύγει τις στιγματιστικές συνέπειες της φυλάκισης, ενώ δύναται να εφαρμοστεί σε καταδικασθέντες ασθενείς που πάσχουν από μεταδοτικές ασθένειες, σε έγκυες γυναίκες και σε ανηλίκους²².

19. Μ. Καλάζης, Αντί φυλακή καλλωπισμός... κήπων, 2020, Πολίτης, available at <https://politix.com.cy/politix-news/kypros/antifylaki-kallopismos-kipon/>

20. Στεφάνου, π.4

21. Α. Καπαρδής, Η Αποτελεσματικότητα των Ποινών σε Δυτικές Χώρες του Κοινού Δικαίου, 3

22. Στεφάνου, π.4

Στην Κύπρο, κατά το άρθρο 21B του περί των Φυλακών Νόμου του 1996²³, αρμοδιότητα για την εφαρμογή του μέτρου έχει η Επιτροπή Κατάταξης των Κεντρικών Φυλακών, ενώ το μέτρο προβλέπεται για κατάδικους που βρίσκονται στην Ανοικτή Φυλακή ή στο Κέντρο Καθοδήγησης και Εξωιδρυματικής Απασχόλησης Καταδίκων²⁴. Σύμφωνα με νομοσχέδιο για τις Κεντρικές Φυλακές που κατατέθηκε το 2019, ο κατ' οίκον περιορισμός μέσω ηλεκτρονικής επιτήρησης θα δύναται να εφαρμοσθεί για χρονικό διάστημα μέχρι 1 χρόνο σε καταδικασθέντες με ποινή μικρότερη των τεσσάρων ετών που έχουν εκτίσει τουλάχιστον το μισό της ποινής τους και να έχουν ενταχθεί για τουλάχιστον 1 μήνα στο Κέντρο Απασχόλησης και Επανάταξης²⁵.

4. Κέντρα ημερήσιας αναφοράς

Έχει ως βάση την παραμονή των συμμετεχόντων σε οργανωμένους χώρους κατά τη διάρκεια την ημέρας ενώ τη νύχτα παραμένουν ελεύθεροι. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν μέρος σε διάφορες δραστηριότητες που στοχεύουν είτε στην ανάπτυξη της πειθαρχίας είτε στην παροχή θεραπείας. Ο χρόνος παραμονής κυμαίνεται από 30 μέχρι και 60 ημέρες²⁶. Κατά βάση αυτή η ποινή εφαρμόζεται στις Η.Π.Α., αλλά και στην Κύπρο με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Αγία Σκέπη. Η Αγία Σκέπη λειτουργεί ποικίλα προγράμματα κινητοποίησης, εισαγωγής, εσωτερικής διαμονής, εργασιοθεραπείας, επανάταξης, και γενικότερης υποστήριξης. Τα προγράμματα εργασιοθεραπείας και επανάταξης χρήζουν περαιτέρω αναφοράς, μιας και το πρώτο στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων και εργασιακού ήθους, ενώ το δεύτερο εστιάζει στην πρόληψη υποτροπής και στην εξεύρεση επαγγελματικής απασχόλησης και προσωπικού χώρου διαμονής.

5. Ημερήσια πρόστιμα

Τα ημερήσια πρόστιμα υφίστανται σε χώρες όπως η Γερμανία και η Σουηδία, ενώ εφαρμόστηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο με το Criminal Justice Act 1991 για κάποιους μήνες²⁷. Γίνεται προσδιορισμός του χρηματικού ποσού της ποινής με βάση ημερήσιες μονάδες (unit fines) που προκύπτουν από το ημερήσιο εισόδημα του καταδικασθέντα, μετά την αφαίρεση των εξόδων συντήρησης εξαρτώμενων προσώπων της οικογένει-

ας του και του 1/2 του ημερησίου εισοδήματος του αν το εισόδημα του είναι κάτω από το μέσο όρο φτώχειας ή 1/3 του ημερησίου εισοδήματος του αν το εισόδημα του είναι πάνω από αυτό. Για την επιβολή της ποινής λαμβάνονται δύο αποφάσεις. Η πρώτη αφορά τον αριθμό των ημερήσιων προστίμων, συναρτώμενη από τη βαρύτητα του αδικήματος και η δεύτερη αφορά το ύψος του ημερησίου προστίμου, συναρτώμενη από την οικονομική κατάσταση του αδικοπραγούντος. Η δεύτερη αυτή προϋπόθεση είναι που τα διαφοροποιεί από τα υπάρχοντα δικαστηριακά χρηματικά πρόστιμα και δύναται να παράσχει αυξημένα πρόστιμα για εκείνους που η οικονομική τους ευρωστία θα καθιστούσε τα υπάρχοντα πρόστιμα αναποτελεσματικά.

6. Επανορθωτική Δικαιοσύνη - Συμφιλίωση

Η Συμφιλίωση εντάσσεται στο ευρύτερο πλέγμα της λεγόμενης «επανορθωτικής» ή «αποκαταστατικής» δικαιοσύνης (restorative justice). Έχει ως σκοπό την επανόρθωση, έξω από το επίσημο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, της διαταραγμένης, από το αδίκημα που διαπράχθηκε, κοινωνικής ειρήνης. Ο κύριος σκοπός δεν είναι ούτε να τιμωρήσει ούτε να θεραπεύσει τον αδικοπραγούντα. Σκοπό έχει να δημιουργηθούν οι συνθήκες για επανόρθωση του αδικήματος μέσω είτε της Συμφιλίωσης είτε της καταβολής κάποιας αποζημίωσης²⁸. Προϋπόθεση εφαρμογής της είναι η παραδοχή του αδικοπραγούντος για την τέλεση του αδικήματος και η θέληση του να συμμετάσχει στη διαδικασία αποκατάστασης των πράξεων του. Κυρίως εφαρμόζεται σε υποθέσεις κλοπών και δε χρησιμοποιείται ευρέως στην Κύπρο.

Η επανορθωτική δικαιοσύνη εστιάζει στο ίδιο το θύμα και την βλάβη που του προκλήθηκε. Μια ενδιαφέρουσα μελλοντική εξέλιξη στην Κύπρο για ενδυνάμωση του θεσμού θα αποτελούσε η άμεση γραπτή πληροφόρηση των ποινικών δικαστηρίων από το ίδιο το θύμα για την εμπειρία της θυματοποίησής του μέσω μιας Έκθεσης Συνεπειών (Victim Impact Statement) όπως ισχύει σε διάφορες χώρες²⁹.

Μέσα από τον επανορθωτικό χαρακτήρα της επανορθωτικής δικαιοσύνης, ο αδικοπραγούντας έρχεται σε άμεση επαφή και βρίσκεται αντιμέτωπος με το θύμα ως επίσης και με τις επιπτώσεις που είχαν οι πράξεις του (πρακτικά και συναισθηματικά) στο θύμα, έχοντας έτσι την ευκαιρία να λάβει τις ευθύνες του (sense of responsibility/accountability) και να μετανοήσει κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την κλασική μορφή απόδοσης δικαιοσύνης³⁰.

23. 62(I)/1996

24. Α. Καπαρδής, Η. Στεφάνου, *Επιμέτρηση και Επιβολή Ποινών στο Κυπριακό Νομικό Σύστημα*, 2020, Νομική Βιβλιοθήκη

25. Μ. Καλάζης, *Εκσυγχρονισμός Κεντρικών Φυλακών με χρήση της τεχνολογίας και με καθυστέρηση δεκαετιών*, 2019, Πολίτης, available at <https://politis.com.cy/politis-news/kypros/eksygchronismos-kentrikon-fylakon-me-chrisi-tis-technologias-kai-me-kathysterisi-dekaetion/>

26. Στεφάνου, ν.4

27. Για ανάλυση της σύντομης αυτής εφαρμογής στο Ηνωμένο Βασίλειο, βλέπε Α. Ashworth, *Sentencing and Criminal Justice*, 5th Ed., 2010, 330.

28. Στεφάνου, ν.4

29. Καπαρδής, Ν.22, 163

30. Η. Zehr, *Changing Lenses: a New Focus for Criminal Justice* (Herald Press, Scottdale, 1990) p 40

Η επανορθωτική δικαιοσύνη δεν ωφελεί μόνο το ίδιο το θέμα αλλά κυρίως τον αδικοπράγοντα και το κοινωνικό σύνολο καθότι οδηγεί στην μείωση της υποτροπής^{31,32}.

III. Επισκόπηση εναλλακτικών ποινών στις Κυπριακές αποφάσεις

A. Εναλλακτικές Ποινές στις Κυπριακές Αποφάσεις – Γενική Αντιμετώπιση

Προτού να εξετάσουμε τις δημοσιευμένες αποφάσεις και τις αντίστοιχες ποινές που επιβλήθηκαν κατά τα έτη 2019 και 2020, όπως και το βαθμό που θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από εναλλακτικές ποινές, πραγματοποιήσαμε μια ευρύτερη έρευνα στο σύνολο δημοσιευμένων ποινικών αποφάσεων, προκειμένου να δούμε πως τα Κυπριακά Δικαστήρια αντιμετωπίζουν τις τελευταίες. Παραθέτουμε δυο αποφάσεις από το 2018 και 2016 αντίστοιχα τις οποίες και κρίνουμε αντιπροσωπευτικές.

Στην υπόθεση *Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. Πρόδρομου Αδάμου κ.α.*, Αρ. Υπόθεσης: 948/13, 17/1/2018, οι 4 Κατηγορούμενοι αντιμετώπιζαν κατηγορίες διάρρηξης και κλοπής από κατοικία καθώς και επίθεσης προκαλούσας σωματικής βλάβης. Κατά τη διάπραξη των αδικημάτων οι Κατηγορούμενοι ήταν 16, 14.5, 21 και 22 ετών αντιστοίχως. Οι δικηγόροι υπεράσπισης εισηγήθηκαν όπως επιβληθούν εναλλακτικές ποινές υπό μορφή διαταγμάτων κηδεμονίας για έκαστους τους κατηγορούμενους.

Το Δικαστήριο ενέκρινε διατάγματα κηδεμονίας με κοινοτική εργασία για τον Κατηγορούμενο 1, υπό όρους για τον Κατηγορούμενο 2, ενώ αντίθετα επέβαλε ποινές φυλάκισης με αναστολή στους Κατηγορούμενους 3 και 4. Στην απόφαση του δικαστηρίου λέχθηκαν τα ακόλουθα:

«Οι Κατηγορούμενοι 3 και 4 είναι σήμερα ηλικίας 26 και 27 ετών αντίστοιχα και δεν θεωρώ ότι ένα διάταγμα κηδεμονίας θα ήταν κατάλληλη ποινή για αυτούς και θα συνέβαλλε στην αναμόρφωση τους. ... Η συμπεριφορά που επέδειξαν ήταν αδικαιολόγητη και απαράδεκτη... Τα Δικαστήρια στα πλαίσια του ρόλου που έχουν να διαδραματίσουν στη διασφάλιση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών και της έννομης τάξης ευρύτερα, οφείλουν να στείλουν το μήνυμα ότι πράξεις, όπως οι υπό τιμωρία, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται αυστηρά.»³³

Στην Έφορος Φορολογίας ν. ZENIOS ZENIOS LTD κ.α., Αρ. Υπόθεσης: 27113/14, 23/2/2016, η Κατηγορούμενη 1 και ο διευθυντής της αντιμετώπιζαν κατηγορίες μη καταβολής φόρου συνολικού ύψους €231.117,21. Η δικηγόρος υπεράσπισης

του Κατηγορούμενου 2 εισηγήθηκε την επιβολή ποινής προστίμου και την έκδοση διατάγματος κοινοτικής εργασίας. Μάλιστα έθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου σχετικό άρθρο του Ηλία Στεφάνου σχετικά με τα εναλλακτικά ή ενδιάμεσα είδη ποινών, αναφέρθηκε σε επίσημες έρευνες που καταδείκνυαν πως έκαστος κατάδικος στις κεντρικές φυλακές θα στοίχιζε στο κράτος περί τα €150 καθημερινά και κάλεσε το Δικαστήριο όπως διευρύνει τους ορίζοντες του στο ζήτημα επιβολής ποινής ιδιαίτερα υπό τις κρίσιμες συνθήκες της τότε οικονομικής κρίσης. Το Δικαστήριο απέρριψε την εισήγηση και επέβαλε ποινή φυλάκισης 6 μηνών στον Κατηγορούμενο 2, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα όσα λέχθηκαν αναφορικά με τις εναλλακτικές ποινές:

«Οφείλω να αναφέρω όμως ότι τα όσα η κα. Κυριακίδου ανέφερε σε σχέση με τις εναλλακτικές ποινές που δύνανται να επιβληθούν με έχουν προβληματίσει σε μεγάλο βαθμό. Αν αντίθετα η σοβαρότητα κάθε αδικήματος έχει διακυμάνσεις πόσο μάλλον στην σημερινή εποχή, όπου άνθρωποι χωρίς οιαδήποτε προηγούμενη παραβατική ποινική συμπεριφορά αλλά αντίθετα πρόσωπα που διατηρούσαν ακόμα και σημαντική κοινωνική θέση, καταλήγουν στις φυλακές ενόψει φορολογικών και/ή άλλων αδικημάτων που σχετίζονται με την μη καταβολή των υποχρεώσεων τους κυρίως προς το Κράτος. Από την μια τα Δικαστήρια συμφωνώ οφείλουν να προχωρούν σε εξατομίκευση της ποινής ... αλλά από την άλλη θα πρέπει να αποδεικνύουν και το αυτονόητο, ήτοι ότι απρόσκοπτα τα Δικαστήρια απονέμουν δικαιοσύνη χωρίς διακρίσεις.»

Επιπλέον, το Δικαστήριο ανέφερε τα ακόλουθα αναφορικά με την οικονομική επιβάρυνση του Κράτους:

«Περαιτέρω και σε σχέση με την εισήγηση ότι η φυλάκιση του κατηγορούμενου 2 θα δημιουργούσε περαιτέρω έξοδα στο κράτος, οφείλω να αναφέρω ότι η ενδεχόμενη έλλειψη δομών στα σωφρονιστικά μας ιδρύματα δεν είναι λόγος αποφυγής επιβολής ποινής φυλάκισης αλλά αντίθετα αποτελεί έργο έξω από την εξουσία του Δικαστηρίου, ήτοι αυτά τα ζητήματα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από την πολιτεία. Τα Δικαστήρια διατηρώντας και σεβόμενα την διάκριση των εξουσιών οφείλουν να μην παρεμβαίνουν σε ζητήματα που δεν άπτονται της δικής τους εξουσίας...»³⁴

Από τις πιο πάνω αποφάσεις μπορούμε λοιπόν να εξάγουμε κάποια πρώτα συμπεράσματα. Τα Κυπριακά Δικαστήρια δίνουν μεγάλη έμφαση στον αποτρεπτικό χαρακτήρα μιας ποινής ιδιαίτερα όσον αφορά νέους παραβάτες (στέλνοντας τα σωστά μηνύματα), και όχι τόσο τον ίδιο τον παραβάτη και τον κίνδυνο υποτροπής. Ακόμα, επικαλούμενα την διάκριση εξουσιών δεν εξετάζουν το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο ως παράγοντα επιλογής μιας εναλλακτικής ποινής, καθώς ανάγουν το τελευταίο αποκλειστικά στη σφαίρα λειτουργίας του Κράτους. Τέλος, ιδιαίτερο βάρος δίνεται στη δυνατότητα επιμό-

31. s.142(d) CJA 2003

32. <https://restorativejustice.org.uk/sites/default/files/resources/files/Does%20restorative%20justice%20affect%20reconviction%20-%20The%20fourth%20report%20from%20the%20evaluation.pdf>

33. Η υπογράμμιση δική μας

34. Η υπογράμμιση δική μας

φωσης του αδικοπραγούντα, για την οποία γίνεται υπόθεση ευθείας συνάρτησης με την ηλικία.

Β. Στατιστικές 2016-2018

Σε αυτό το σημείο και πριν εξετάσουμε τις αποφάσεις που δημοσιεύτηκαν κατά τα έτη 2019 και 2020, κρίνουμε σκόπιμο να επεξεργαστούμε βασικά δεδομένα της Στατιστικής Υπηρεσίας³⁵ για τα προηγούμενα 3 έτη προκειμένου να προσδιορίσουμε αυξητικές ή μειωτικές τάσεις και για τις απαραίτητες συγκρίσεις. Τα ποσοστά που αναγράφονται ακολούθως βασίζονται σε δικούς μας υπολογισμούς.

Πίνακας 1 – Υποθέσεις που εκδικάσθηκαν

	Δίκες	Απόσυρση	Αθώωση	Καταδίκη
2018	60,282 (-15.1%)	19,182 (31.8%)	1,595 (2.6%)	39,502 (65.5%)
2017	70,960 (-14.4%)	25,931 (36.5%)	1,552 (2.2%)	43,477 (61.3%)
2016	82,891	35,231 (42.5%)	2,336 (2.8%)	45,324 (54.7%)

Ο πρώτος πίνακας δείχνει σαφέστατη μείωση της τάξης του 15% ανά έτος των προσώπων που οδηγήθηκαν σε δίκη και των οποίων οι υποθέσεις εκδικάσθηκαν. Το στοιχείο αυτό γενικότερα μπορεί να θεωρηθεί θετικό, στο βαθμό που πιθανώς ανταποκρίνεται σε μείωση του εγκλήματος ή διευθέτηση εξωδικαστική, υπό τον όρο ότι το ποσοστό ανίχνευσης παραμένει σταθερό. Το ποσοστό αθώωσης κυμαίνεται στο χαμηλό 2.5%, ενώ το αντίστοιχο καταδίκης είναι υψηλό και δείχνει διετή αύξηση.

Πίνακας 2 – Κατανομή σε ομάδες υποθέσεων που εκδικάσθηκαν

Αδικήματα	2018	2017	2016
Κατά δημόσιας τάξης	823	758	893
Κατά ασκήσεως νόμιμης εξουσίας	1,055	106	159
Παραβλάπτοντα το κοινόν εν γένει	1,487	2,295	1,248
Σεξουαλικά αδικήματα	55	44	80
Κατά του προσώπου	1,135	1,483	1,796
Κατά της περιουσίας	5,356	6,161	8,670
Κακόβουλη ζημιά σε περιουσία	223	395	20
Πλαστογραφία, νομισηματοκοπία κλπ.	253	159	239
Τροχαία αδικήματα	32,519 (53.9%)	34,601 (48.8%)	31,958 (38.6%)
Παραβάσεις κανονιστικών διατάξεων	15,289 (25.4%)	15,578 (21.2%)	23,619 (28.5%)
Ποικίλα αδικήματα	2087	9380	14,029
Σύνολο	60,282	70,960	82,891

Η κατανομή των αδικημάτων του πίνακα 1 στις 11 παραπάνω κατηγορίες δείχνει τη μερίδα του λέοντος να καταλαμβάνεται

από τα τροχαία αδικήματα και τις παραβάσεις κανονιστικών διατάξεων, με τα πρώτα να παρουσιάζουν δραματική αύξηση κατά την τριετία. Παρότι η σοβαρότητα των αδικημάτων μέσα στις επιμέρους κατηγορίες ποικίλλει, ένα γενικότερο συμπέρασμα που μπορούμε να εξάγουμε είναι πως η πλειοψηφία των αδικημάτων σίγουρα δεν είναι φύσεως απαγορευτικής προς τις εναλλακτικές ποινές.

Πίνακας 3 – Καταδικασθέντες σε Επαρχιακά Δικαστήρια και Κακουργιοδικεία

Έτος / Ποινές	Διάταγμα Κηδεμονίας	Δέσμευση εγγύησης ή άλλος τρόπος μεταχείρισης	Σύνολο
2018	237 (0.60%)	596 (0.15%)	39502
2017	241 (0.56%)	1085 (0.25%)	43477
2016	239 (0.53%)	724 (0.16%)	45324

Ο τρίτος πίνακας δείχνει πως δυο από τις πιο διαδεδομένες εναλλακτικές ποινές στην Κύπρο παραμένουν σε εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά επί του συνόλου (σε επίπεδα 0.5 και 0.2% αντίστοιχα).

Γ. Επισκόπηση ποινικών αποφάσεων του 2019

Κατά την έρευνα μας στις δημοσιευμένες αποφάσεις για το έτος 2019 εντοπίσαμε 54 πρωτόδικες αποφάσεις στις οποίες επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης κάτω των δυο ετών ή/και χρηματικό πρόστιμο ή/και άλλη ποινή και 31 πρωτόδικες αποφάσεις όπου επιβλήθηκε ποινή άνω των δυο ετών.

Όσον αφορά τις 31 υποθέσεις με ποινές άνω των δυο ετών, οι δημοσιευμένες πρωτόδικες αποφάσεις κυριαρχούνται από υποθέσεις ναρκωτικών (14 στις 31 υποθέσεις), ενώ οι υπόλοιπες κατανέμονται σε 6 υποθέσεις πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης εκ των οποίων 4 συνοδεύονταν από οπλοκατοχή, 1 φόνο, 5 υποθέσεις διάρρηξης και κλοπής, 3 υποθέσεις σεξουαλικών αδικημάτων, μια αμιγώς οικονομικής φύσεως υπόθεση και 1 μεικτή. Έκπληξη προκαλούν οι ποσότητες ναρκωτικών Τάξεως Α και Β για τις πρώτες, οι οποίες συνοδεύονται από εκτεταμένο εμπόριο, σε τέτοιο βαθμό που δύσκολα να μπορεί κάποιος να υποστηρίξει την επιβολή εναλλακτικών ποινών. Το ίδιο μπορεί κανείς να εξάγει και για τις επιθέσεις πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης ειδικά σε συνδυασμό με κατοχή πυροβόλων όπλων, ενώ οι υποθέσεις σεξουαλικών αδικημάτων και αυτές χαρακτηρίζονται από ευρεία συσσώρευση ακατάλληλου υλικού και αδικήματα κατά συρροή. Οι διαρρήξεις είναι και αυτές πολλαπλές, η υπόθεση χρηματοοικονομικής φύσεως συνοδεύεται από πλαστογραφία και περιλαμβάνει υπέρμετρα ποσά, ενώ η μεικτή υπόθεση στα επιμέρους αδικήματα θα μπορούσε να χρήσει εφαρμογής εναλλακτικής ποινής, αλλά στο σύνολο μάλλον την αποκλείει. Το συμπέρασμα λοιπόν στη βάση αυτού του συνόλου είναι πως οι δικαστές μάλλον ορθώς επέβαλλαν φυλάκιση στις υποθέσεις άνω των 2 ετών, με περιορισμένο προς μηδαμινό ενδεχόμενο εφαρμογής εναλλακτικών ποινών.

35. Στατιστική Υπηρεσία, Στατιστικές Δικαστηρίων 2007-2018, available at http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_27main_gr/populationcondition_27main_gr?OpenForm&sub=7&sel=2

Η συζήτηση γίνεται πιο ενδιαφέρουσα όταν κανείς εξετάζει τις 54 δημοσιευμένες πρωτόδικες αποφάσεις στις οποίες επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης κάτω των 2 ετών ή/και τα χρηματικά πρόστιμα. Με μια πρώτη ματιά κανείς εύκολα διαπιστώνει την κυριαρχία αδικημάτων που αφορούν κλοπή/διάρρηξη (17/54), με τα αδικήματα σχετικά με οδήγηση σε δεύτερη θέση (7/54), τα αδικήματα πρόκλησης σωματικής βλάβης/απειλής σε τρίτη θέση (5/54), ενώ υπάρχουν και αρκετές υποθέσεις μεικτών αδικημάτων που μπορούν να καταταχθούν ποικιλοτρόπως.

Στο σύνολο των 78 δημοσιευμένων αποφάσεων που εξετάσαμε, διαπιστώνονται 4 υποθέσεις όπου εξετάστηκαν εναλλακτικές ποινές (*Ερμολόγους* και *Κυρατζή* κάτω των 2 ετών, *Οδυσσέως* και *Παπέττα* άνω των 2 ετών) και οι οποίες εξετάζονται παρακάτω.

Στην *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. Οδυσσέως*, Αρ. Υπόθεσης: 19221/2016, 17/7/2019, εξετάστηκε η επιβολή διατάγματος κηδεμονίας. Ο Εναγόμενος ηλικίας 39 ετών και φέρον νοτική υστέρηση αντιμετώπιζε 3 κατηγορίες διάρρηξης κτιρίου και κλοπής, και μια κατηγορία κακόβουλης ζημιάς. Η κλαπέισα περιουσία αφορούσε ταμειακή μηχανή €500, χρηματικά ποσά €200 και €500, και κούτες τσιγάρων €305 και €302 αντίστοιχα. Το Δικαστήριο απέρριψε την σχετική εισήγηση επιβολής διατάγματος κηδεμονίας και επέβαλε ποινές φυλάκισης με αναστολή, καθώς και εξέδωσε διάταγμα επιτήρησης με πρόνοια όπως ο κατηγορούμενος τυγχάνει συστηματικής ψυχιατρικής παρακολούθησης. Αναφέρθηκαν τα ακόλουθα:

«Έλαβα υπόψη μου τις προσωπικές του περιστάσεις, και ιδιαίτερα τη μαρτυρία της ψυχιάτρου. Δέχομαι ότι πάσχει από νοητική υστέρηση και ότι χρήζει βοήθειας, χωρίς όμως να μου διαφεύγει ότι τον επίδικο χρόνο είχε τη δυνατότητα να οδηγήσει και να αντιλαμβάνεται τη φύση των ενεργειών του, έστω και αν αδυνατούσε να αντιληφθεί πλήρως τη σοβαρότητα τους. Η αδυναμία κατηγορούμενου πλήρους αντίληψης των πράξεων του δεν αποτελεί υπεράσπιση επενεργεί όμως μετριαστικά στην ποινική του ευθύνη...»

Στην *Αστυνομικός Διευθυντής Λάρνακας ν. Κυρατζή*, Αρ. Ποιν. Υποθ.: 3/2019, 19/2/2019, ο Κατηγορούμενος ο οποίος έφερε εξάρτηση στα ναρκωτικά παραβίασε κατ' επανάληψη διάταγμα απομάκρυνσης από το πατρικό του, πλέον αντιμετώπιζε κατηγορίες ανησυχίας, κακόβουλης βλάβης και κοινής επίθεσης. Ο Κατηγορούμενος είχε αποτύχει να φέρει εις πέρας προηγούμενα επιβληθείσα κοινοτική εργασία και το Δικαστήριο έκρινε, κατ' ομολογία του δικηγόρου υπεράσπισης, πως διάταγμα θεραπείας βάσει του περί Θεραπείας Κατηγορούμενων Χρηστών ή Ουσιοεξαρτημένων Νόμου του 2016 (Ν.41(Ι)/2016) δεν μπορούσε να εκδοθεί λόγω βεβαρημένου ποινικού μητρώου. Επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης δίχως αναστολή.

Διατάγματα επιτήρησης εκδόθηκαν και στις υποθέσεις *Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού ν. Ερμολόγους*, Αρ. Υπόθ.: 6056/18, 22/11/2019 καθώς και *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. Παπέττα κ.α.*, Αρ. Υπόθεσης: 279/2017, 5/7/2019, κατόπιν όμως επιβολής ποινής φυλάκισης με αναστολή. Η πρώτη υπό-

θεση αφορούσε αδικήματα κλοπής, συνομωσίας για διάπραξη κακουργήματος και κατοχής ναρκωτικών. Το Δικαστήριο έλαβε υπόψη το νεαρό της ηλικίας του κατηγορουμένου καθώς και την επιτυχή απεξάρτησή του από τα ναρκωτικά, και θέλησε να σταθεί αρωγός στην κοινωνική επανένταξη του τελευταίου εκτός φυλακής. Η δεύτερη αφορούσε παράνομη κατοχή όπλου, αντίστασης και επίθεσης κατά αστυνομικού. Το Δικαστήριο και πάλι έλαβε υπόψη το νεαρό της ηλικίας, το ότι τα αδικήματα ήταν απόρροια περασμένου εθισμού στα ναρκωτικά, το λευκό ποινικό μητρώο και τη συνεχιζόμενη εργασία του Κατηγορούμενου.

Με την εξαίρεση των 4 αυτών υποθέσεων, στις εναπομένουσες δεν φαίνεται να υπάρχει οποιοσδήποτε προβληματισμός ως προς την εφαρμογή εναλλακτικών ποινών σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση που υιοθετείται στην παρούσα μελέτη. Μάλιστα στις 2 εκ των 4 αυτών υποθέσεων η οποιαδήποτε εναλλακτική ποινή εφαρμόστηκε στο πλαίσιο αναστολής ποινής φυλάκισης. Ο προβληματισμός περιορίζεται αναφορικά με το εάν η ποινή είτε χρήζει είτε δε χρήζει αναστολής όταν οι προσωπικές συνθήκες του κατηγορουμένου αντενδείκνυνται φυλάκιση, στοιχείο ενδιαφέρον καθώς από αρκετούς η αναστολή εκτέλεσης ποινής είναι και αυτή μια εναλλακτική μορφή ποινής. Μάλιστα θα μπορούσε κανείς να εξάγει πως τα Κυπριακά δικαστήρια βλέπουν την αναστολή ως τη μια και μοναδική εναλλακτική της ποινής φυλάκισης ή του χρηματικού προστίμου πέραν ελαχίστων εξαιρουμένων υποθέσεων, που στο σύνολο υπό εξέταση είναι 2/71.

Το ανωτέρω συμπέρασμα έρχεται σε αντιδιαστολή με το τι λέχθηκε στην *Αστυνομικού Διευθυντή Λάρνακας ν. Παναγιώτου* Αρ. Υπόθεσης: 11701/16, 31/1/2019. Στην υπόθεση ο Κατηγορούμενος είχε προμηθευτεί από 3ο και προμηθεύσει σε άλλον 3ο ποσότητα κοκαΐνης περί των 30 γραμμαρίων. Ο ίδιος είχε παραδεχτεί τις κατηγορίες, είχε κάνει επανειλημμένες ανεπιτυχείς προσπάθειες απεξάρτησης ενώ τώρα βρισκόταν σε κλειστό θεραπευτικό πρόγραμμα, προερχόταν από δύσκολες οικογενειακές καταστάσεις και ήταν εξαρτημένος από τα 16 του χρόνια. Στην απόφαση λέχθηκαν τα εξής:

«Η ποινή φυλάκισης με αναστολή δεν επιβάλλεται από Δικαστήριο ως μέτρο επιείκειας ή ως εναλλακτικό μέτρο τιμωρίας του παραβάτη και η επιλογή της ποινής φυλάκισης δεν πρέπει να συσχετίζεται με τη δυνατότητα αναστολής της.»

Από την πιο πάνω υπόθεση λοιπόν διαπιστώνουμε πως τυπικά τα Κυπριακά δικαστήρια δεν αντιμετωπίζουν την ποινή φυλάκισης με αναστολή ως εναλλακτική ποινή. Παραταύτα, το σύνολο των αποφάσεων που εξετάστηκαν δείχνει πως πρακτικά συμβαίνει το αντίθετο. Όσον αφορά το πότε δίδεται και πότε δε δίδεται αναστολή, είναι σαφές πως δεν δίδεται στα αδικήματα οδήγησης υπό επήρεια αλκοόλης, δε δίδεται σε αδικήματα που μαρτυρούν εκτεταμένο σχεδιασμό (όπως διαρρήξεις με εξαίρεση την *Kepchantzidis*), ενώ δύναται δοθεί σε αδικήματα κλοπής, οχλαγωγίας, περιορισμένης επίθεσης, ναρκωτικών, ακόμα και σε υποθέσεις παιδικής πορνογραφίας.

Δ. Επισκόπηση ποινικών αποφάσεων του 2020

Κατά την έρευνα μας στις δημοσιευμένες αποφάσεις για το έτος 2020 μας εντοπίσαμε 103 πρωτόδικες αποφάσεις στις οποίες επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης κάτω των δυο ετών ή/και χρηματικό πρόστιμο ή/και άλλη ποινή και 46 πρωτόδικες αποφάσεις όπου επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης άνω των δυο ετών.

Η στατιστική ανάλυση των υποθέσεων με ποινές άνω των 2 ετών φέρει τα αδικήματα επίθεσης/ πρόκλησης σωματικής βλάβης/ θανάτωσης, τα αδικήματα κλοπής/ ληστείας/ διάρρηξης και τα αδικήματα με ναρκωτικά στις πρώτες θέσεις με παραπλήσια κατανομή (10, 8, και 11 αντίστοιχα), με μόλις 1 αδίκημα σεξουαλικής φύσης και 4 αδικήματα απάτης. 6 από τις 10 υποθέσεις επίθεσης σχετίζονται με φόνο/ανθρωποκτονία και 9 από τις 11 υποθέσεις ναρκωτικών σχετίζονται με προμήθεια προς τρίτους, στοιχεία που περιορίζουν ή και εξαλείφουν τα περιθώρια απόδοσης εναλλακτικών ποινών.

Όσο για τις 103 πρωτόδικες αποφάσεις με ποινές κάτω των 2 ετών ή/και πρόστιμα ή/και άλλες ποινές, αυτές σαφέστατα κυριαρχούνται από 33 που αφορούν αδικήματα οδήγησης, για τις οποίες σε 11 δόθηκε αναστολή ποινής φυλάκισης (ενίοτε σε συνδυασμό με βαθμούς ποινής και χρηματικά πρόστιμα), αλλά ουδέποτε δόθηκε κάποια εναλλακτική ποινή. Οι μόνες εναλλακτικές ποινές εμφανίζονται υπό μορφής διαταγμάτων κηδεμονίας τα οποία συναντούμε στην *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας v Dorin* Αρ. 19505/2019, 18/2/2020, και στην *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας v Κατελάρης* Αρ. 19401/2019, 28/2/2020.

Στην *Dorin*, ο 20χρονος κατηγορούμενος καταδικάστηκε για κλεπταποδοχή μοτοσικλέτας και 7 άλλα αδικήματα τα οποία ζήτησε να ληφθούν υπόψη και για τα οποία εκκρεμούσε δίωξη, μεταξύ των οποίων ήταν κλοπή και επίθεση για ματαίωση νόμιμης σύλληψης. Έμφαση δόθηκε στο νεαρό της ηλικίας κατά τη διάπραξη των αδικημάτων, την παραδοχή και συνεργασία με τις Αρχές, και τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, και εκδόθηκε διάταγμα κηδεμονίας με όρους κοινοτικής εργασίας για 2 έτη. Η *Κατελάρης*, αν και αφορά παράνομη είσοδο σε αγωνιστικό χώρο, παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες καθότι ο κατηγορούμενος ήταν και πάλι 20χρονος, και ζήτησε όπως ληφθούν υπόψη άλλα αδικήματα που αφορούσαν επίθεση κατά αστυνομικού και αντίστασης σε νόμιμη σύλληψη. Και στην εν λόγω περίπτωση εκδόθηκε διάταγμα κηδεμονίας με το εξής σκεπτικό:

«Σταθμίζοντας όλα τα ενώπιον μου δεδομένα, κρίνω ότι δεν ενδείκνυται η επιβολή ποινής φυλάκισης στην παρούσα περίπτωση. Η ηλικία του κατηγορούμενου κατά τη διάπραξη αλλά και σήμερα συνηγορούν στο ότι η έμφαση στην ποινική του μεταχείριση πρέπει να είναι στη προσπάθεια αναμόρφωσης παρά τιμωρίας. Ενόψει του ότι δεν έχει εισοδήματα από εργασία αλλά

*εξαρτάται οικονομικά από τους γονείς του, κρίνω επίσης ότι η επιβολή ποινής προστίμου δεν θα ήταν κατάλληλη.»*³⁶

Η συνάρτηση που διαφαίνεται στο σκεπτικό των δικαστών μεταξύ ηλικίας, αναμόρφωσης και εναλλακτικής ποινής δεν είναι μεμονωμένη. Στην *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας v Τοντιάν κ.α., Αριθμός υπόθεσης: 9080/2020, 22/9/2020*, πάλι εκδόθηκε διάταγμα κηδεμονίας με κοινοτική εργασία για τον έναν εκ των κατηγορουμένων ο οποίος ήταν 17 χρόνων σε υπόθεση διαρρήξεων, και ο δικαστής υπενθύμισε ότι «στην περίπτωση παραβατών τόσο νεαρής ηλικίας η έμφαση και η προσπάθεια του Δικαστηρίου πρέπει να είναι στην προσπάθεια αναμόρφωσης τους παρά τιμωρίας». Η συνάρτηση αυτή πιθανότατα μαρτυρά γιατί η επιβολή εναλλακτικών ποινών είναι σποραδική και γιατί πρακτικά περιορίζεται στα διατάγματα κηδεμονίας. Συναφείς είναι και οι 2 ακόλουθες ποινικές εφέσεις που εκδικάστηκαν το 2020.

Στην *Πολυκάρπου v. Αστυνομία, Ποινική Έφεση Αρ. 184/2018, 9/7/2020*, ο 27χρονος κατηγορούμενος καταδικάστηκε σε συνολικό πρόστιμο €950 για επικίνδυνη οδήγηση, παράλειψη συμμόρφωσης σε σήμα αστυνομικού, και χρήση οχήματος άνευ ασφαλιστηρίου. Ασκήθηκε έφεση στη βάση πως το Δικαστήριο κακώς επέβαλε χρηματική ποινή εν όψει του ότι ο 27χρονος ήταν άνεργος, ενώ θα έπρεπε να είχε εκδοθεί διάταγμα κηδεμονίας με όρους κοινοτικής εργασίας. Το Εφετείο δεν συμφώνησε, επικαλούμενο πως δεν είχε τεθεί θέμα ότι ο νεαρός εφεσεύοντας βρισκόταν εκτός εργασίας για κάποιο πρόβλημα υγείας ή για άλλο σοβαρό λόγο, «ώστε να είχε ενδεχομένως έρεισμα η όποια συζήτηση σε σχέση με την απόφαση του Δικαστηρίου να επιβάλει χρηματική ποινή». Εντύπωση προκαλεί το ότι στην παρούσα επιλέχτηκε χρηματικό πρόστιμο και ότι η μόνη συζήτηση γύρω από εναλλακτική ποινή ήταν στο πλαίσιο διατάγματος κηδεμονίας για 27χρονο προκειμένου να επιβληθεί κοινοτική εργασία, άλλη μια συνάρτηση που δεν μας βρίσκει σύμφωνους.

Στην υπόθεση *Velcu v. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση 100/2019, 20/1/2020*, 16χρονος καταδικάστηκε πρωτόδικα σε ποινή φυλάκισης 14 μηνών στα πλαίσια 18 κατηγοριών διάρρηξης. Ο 16χρονος είχε τεθεί υπό κηδεμονία για δυο προηγούμενες υποθέσεις του 2017 και 2018, σε συνδυασμό με κηδεμονευτική εργασία 140 και 100 ωρών αντίστοιχα εκ των οποίων εκτέλεσε μόλις 3 ώρες. Μεταξύ άλλων προέβαινε σε χρήση ναρκωτικών και δεν συγκατατέθηκε σε εισαγωγή σε πρόγραμμα απεξάρτησης στην Αγία Σκέπη κατόπιν αποδοχής. Κατ' έφεση επικαλέστηκε μέσω του συνηγόρου του αφενός υπερβολική ποινή, η οποία αφετέρου δεν επιτύγχανε τον σκοπό της αποτρεπτικότητας. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά του Δικαστηρίου στο ακόλουθο απόσπασμα από την *Φανάρας v. Δημοκρατίας (1999) 2 Α.Α.Δ. 50*:

«Η ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών, με τα σύγχρονα μέσα μαζικής ενημέρωσης, πληροφορούν τον πολίτη για τα

36. Η υπογράμμιση δική μας

συμβαίνουν σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Η κατάσταση αυτή έχει βεβαίως πλεονεκτήματα, αλλά και μειονεκτήματα που συνήθως αποτελούν θέματα σοβαρών συζητήσεων. Με αυτά που αναφέραμε αμέσως πιο πάνω, οδηγούμαστε στη σκέψη πως ο νέος σήμερα έχει καλύτερες ευκαιρίες διαμόρφωσης του χαρακτήρα του, φθάνει βεβαίως να κάνει τις ορθές επιλογές. Οι εφεισώ-ντες έδειξαν, με τη διάπραξη των εγκλημάτων που εξετάζουμε, τη δική τους επιλογή...»

Υπό το πρίσμα της Φανάρας, ακόμα και αυτή η περιορισμένη επιβολή εναλλακτικών ποινών στην Κύπρο με βάση το ηλικιακό κριτήριο (η δυσανάλογη και σχεδόν αποκλειστική εφαρμογή του κριτηρίου δεν μας βρίσκει σε καμία περίπτωση σύμφωνου) τίθεται υπό αμφισβήτηση.

IV. Πορίσματα

A. Συμπεράσματα - Συγκρίσεις - Μελλοντικές Κατευθύνσεις

Από το σύνολο των υποθέσεων που έχουμε εξετάσει και από τα αποσπάσματα αποφάσεων που έχουμε παραθέσει προκύπτει ένα σημαντικό συμπέρασμα. Όταν τα Κυπριακά δικαστήρια εξετάζουν την επιβολή φυλάκισης, ιδιαίτερα όπου ο νόμος τους δίνει περιθώρια επιλογής, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αποτροπή. Σε πολλές αποφάσεις γίνεται λόγος για αποτροπή επίδοξων εγκληματιών, σε κάποιες για μελλοντική αποτροπή του ίδιου του κατηγορούμενου. Ας εξετάσουμε τώρα τη βάση αυτού του επιχειρήματος.

Καταρχήν διευκολύνει να διαχωρίσουμε την αποτροπή σε ειδική και γενική. Ως ειδική αποτροπή ας ορίσουμε την αποτροπή από μελλοντική παραβατική συμπεριφορά (υποτροπή) του ίδιου του κατηγορούμενου, και ως γενική την αποτροπή από παραβατική συμπεριφορά του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου για αδικήματα παρεμφερή με εκείνα του κατηγορούμενου³⁷. Και για τους δυο τύπους αποτροπής, και δεδομένης της συχνού αναφοράς της τελευταίας κατά τον καθορισμό ποινής, εντυπωσιάζει η απουσία έρευνας σε Κυπριακό επίπεδο. Επομένως, θα πρέπει να στηριχτούμε στη διεθνή βιβλιογραφία για να εξάγουμε τα συμπεράσματά μας.

Οι Smith κ.α., βασιζόμενοι σε 117 έρευνες οι οποίες ξεκινούν το 1958, έχουν ερευνήσει διεξοδικά τις συνέπειες των διαφόρων ποινών στην υποτροπή. Μεταξύ των συμπερασμάτων τους ήταν τα εξής:³⁸

- i. σε κανένα είδος ποινής δεν διαπιστώθηκε μείωση στην υποτροπή,
- ii. δεν διαπιστώθηκε απόκλιση στα αποτελέσματα για ανηλίκους, γυναίκες, και μειονότητες,
- iii. υπήρχαν ενδείξεις αύξησης υποτροπής με αύξηση της ποινής φυλάκισης.

Οι Friehe κ.α., παρότι υποστηρίζουν πως υπάρχουν άφθονες αποδείξεις σε εμπειρικό επίπεδο ότι πιο αυστηρές ποινές αποτρέπουν το έγκλημα, είτε σε επίπεδο μακρύτερης φυλάκισης είτε σε επίπεδο ενισχυμένης αστυνόμευσης, έρχονται να παραδεχτούν πως είναι δυνατό να υπάρχει λιγότερο έγκλημα χωρίς περισσότερη τιμωρία³⁹. Οι Tonry και Farrington και McCrory και Saga αντίστοιχα παραθέτουν το παράδειγμα των ΗΠΑ, που έχουν υψηλότερα ποσοστά φυλάκισης σε σχέση με άλλες αναπτυγμένες χώρες χωρίς λιγότερο ποσοστό εγκλήματος.

Όσον αφορά έρευνα που συγκρίνει ευθέως εναλλακτικές ποινές στην κοινότητα (community sentencing) με ποινές φυλάκισης, πρόσφατη έρευνα του 2019 από τους Yukhnenko κ.α διαπιστώνει μειωμένη υποτροπή σε καταδικασθέντες που εξέτισαν ποινές στην κοινότητα από εκείνους που εξέτισαν ποινές στη φυλακή⁴⁰. Τα αποτελέσματα συνάδουν με παλαιότερη έρευνα του 2010 στην Ολλανδία που έκανε σύγκριση πρώτης φοράς καταδικασθέντων είτε σε φυλάκιση μέχρι 6 μήνες είτε σε εναλλακτικές ποινές στην κοινότητα, που διαπίστωσε αυξημένη υποτροπή σε όλους τους τύπους εγκλημάτων για εκείνους που εξέτισαν ποινή φυλάκισης στα 1, 3, 5 και 8 χρόνια μετά την ποινή⁴¹. Οι Gendreau κ.α. εξάγουν παρόμοια αύξηση υποτροπής τόσο σε μακρύτερες ποινές φυλάκισης, όσο και όταν κανείς συγκρίνει ποινές φυλάκισης με εναλλακτικές ποινές στην κοινότητα, στη βάση 27 δημοσιευμένων μελετών, 68% από τις ΗΠΑ και 22% από το Ηνωμένο Βασίλειο⁴².

Τα συμπεράσματα λοιπόν διαφαίνονται ως τα εξής. Όσον αφορά την ειδική αποτροπή, καμία έρευνα δεν υποστηρίζει πως η φυλάκιση έχει καλύτερο αποτέλεσμα υποτροπής σε σχέση με όποια άλλη ποινή, ενώ διάφορες έρευνες υποστηρίζουν πως οι εναλλακτικές ποινές στην κοινότητα έχουν καλύτερο αποτέλεσμα υποτροπής σε σχέση με ποινές φυλάκισης, ιδιαίτερα για ποινές φυλάκισης μέχρι 6 μήνες. Όσον αφορά την γενική αποτροπή, διαφαίνεται πως η αυστηρότητα της ποινής μπορεί να συσχετισθεί με μείωση του εγκλήματος χωρίς αυτή η αυ-

37. J. Abramovaite, N. Cowen, Alternatives to Custody: Evidence from Police Force Areas in England and Wales - Br J Criminol (2019) 59(4): 800-822

38. P. Smith, M. A. Goggin, The Effects of Prison Sentences and Intermediate Sanctions on Recidivism: General Effects and Individual Differences, 2002, Public Works and Government Services Canada, available at <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ffcts-prsn-sntncs/index-en.aspx>

39. T. Friehe, T.J. Miceli, On Punishment Severity and Crime Rates, 2017, American Law and Economics Review, 19:464.

40. D. Yukhnenko, A. Wolf, Recidivism rates in individuals receiving community sentences: A systematic review, 2019, PLoS ONE 14(9): e0222495, available at <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0222495>

41. The Justice Management Institute, n.5

42. P. Gendreau, P., F. T. Cullen, C. Goggin, The Effects of Prison Sentences on Recidivism, 1999, Public Works and Government Services Canada, available at <http://www.securitepublique.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ffcts-prsn-sntncs-rcdvsm/ffcts-prsn-sntncs-rcdvsm-eng.pdf>

στηρότητα να συνεπάγεται φυλάκιση απαραίτητα, ενώ αντίθετα υψηλότερα ποσοστά φυλάκισης δεν μειώνουν το έγκλημα. Επιπλέον, αξίζει να αναφέρουμε πως ο συσχετισμός της αυστηρότητας μιας ποινής και της γενικής αποτροπής εξαρτάται από κάποιες προϋποθέσεις, όπως τη δημοσιοποίηση της ποινής, τη μεγάλη πιθανότητα σύλληψης, καταδίκης, και επιβολής μιας αυστηρής ποινής⁴³. Οι προϋποθέσεις αυτές αντικατοπτρίζουν τα βασικά στοιχεία της έννοιας της αποτροπής, που είναι η προαναφερθείσα αυστηρότητα μιας ποινής, η βεβαιότητα μιας τέτοιας τιμωρίας, και η ταχύτητα της τιμωρίας μετά τη διάπραξη του εγκλήματος⁴⁴.

Προκειμένου να κατανοήσουμε τα παραπάνω αποτελέσματα, θα πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα το ρόλο της φυλάκισης. Η φυλάκιση, ενώ προσβλέπει σε άμεσο περιορισμό (incapacitation) του καταδικασθέντα και επακόλουθη προστασία του κοινού κατά τη διάρκεια της ποινής, δύναται να έχει εγκληματογενείς (criminogenic) επιπτώσεις μετά την έκτιση της ποινής⁴⁵. Οι τελευταίες μπορούν να σχετίζονται με: α) αδυναμία απόκτησης επαγγελματικών δεξιοτήτων όπως στην ελεύθερη αγορά, β) στιγματισμό των καταδικασθέντων εμποδίζοντας την επανένταξή τους στην κοινωνία, γ) καταστροφικές ψυχολογικές επιπτώσεις, μείωση η αποκοπή πρόσβασης στην οικογένεια ή άλλα δίκτυα υποστήριξης, και δ) εγκληματική επιμόρφωση⁴⁶. Ας θυμηθούμε εδώ τα όσα αναφέραμε στην πρώτη ενότητα περί ανταποδοτικής σχολής η οποία κοιτά στο παρελθόν (και στην οποία υπάγεται η φυλάκιση), και ωφελιμιστικής σχολής που προσβλέπει στο μέλλον (και στην οποία υπάγονται οι εναλλακτικές ποινές). Επίσης, έχει παρατηρηθεί πως ένα δίκαιο σύστημα τιμωρίας δεν πρέπει να επιβάλλει τέτοιες στερήσεις που διαβρώνουν την ικανότητα του φυλακισμένου ως ένα αυτόνομου και υπεύθυνου πολίτη⁴⁷.

Τα ερευνητικά δεδομένα λοιπόν υποστηρίζουν αποφυγή ποινών φυλάκισης όπου καθίσταται δυνατό και προτίμηση εναλλακτικών ποινών στην κοινότητα ιδιαίτερα για αδικήματα που δεν επιφέρουν πολυετή φυλάκιση, και επαληθεύουν τα δικά μας προκαταρκτικά συμπεράσματα με βάση τις πρωτόδικες αποφάσεις του 2019 και του 2020 για ποινές κάτω των 2 ετών φυλάκισης. Σε πρακτικό επίπεδο, εξετάσαμε ήδη τι συμβαίνει στην Κύπρο. Ας εξετάσουμε τώρα τι συμβαίνει σε άλλες χώρες.

Στην Κυπριακή βιβλιογραφία έχει ήδη εξετασθεί εκτενώς το παράδειγμα της Ιρλανδίας και της Σκωτίας. Στη Σκωτία, υπάρχει από το 2011 νομοθετική πρόνοια που δεν επιτρέπει την επιβολή ποινής φυλάκισης όταν η ποινή είναι 3 μήνες και κάτω, η οποία πρόσφατα επεκτάθηκε στους 12 μήνες⁴⁸. Στην Ιρλανδία, είναι σχεδόν απίθανο το Δικαστήριο να εξαγγέλλει ποινή φυ-

λάκισης κάτω των 12 μηνών, θεωρώντας ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση μπορούσε να δοθεί ποινή φυλάκισης 12 μήνες και κάτω, θα μπορούσε να δοθεί εναλλακτική ποινή⁴⁹. Αξίζει επίσης να αναφέρουμε το παράδειγμα της Φινλανδίας, όπου το 1/3 περίπου των κρατουμένων διαβιεί σε ανοικτές φυλακές στις οποίες πληρώνουν ενοίκιο, πληρώνονται για την εργασία τους, μπορούν να σπουδάσουν με επιδότηση και να ψωνίσουν σε γειτονικές πόλεις. Το αποτέλεσμα είναι η σταδιακή επανένταξη στην κοινωνική ζωή, και χαμηλά ποσοστά υποτροπής. Παρόμοιο μοντέλο εφαρμόστηκε στην Ελλάδα μεταξύ 1956 και 1964 στον Ωρωπό Αττικής, όπου φιλοξενούνταν κρατούμενοι στο τελικό στάδιο έκτισης της ποινής τους με πλήρη απασχόληση. Αν και το ανοικτό κατάστημα κράτησης έκλεισε κατά τη δικτατορία, τα αποτελέσματα ήταν ενθαρρυντικά⁵⁰.

Ας επικεντρωθούμε τέλος στο παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου και το πρόσφατο White Paper του Σεπτεμβρίου 2020 που παρουσιάστηκε στη Βουλή με τίτλο 'Μια Ευφυέστερη Προσέγγιση στην Επιβολή Ποινών' (A Smarter Approach to Sentencing⁵¹). Το White Paper δόθηκε κατόπιν, μεταξύ άλλων, των αποτρόπαιων τρομοκρατικών επιθέσεων που έπληξαν το Ηνωμένο Βασίλειο από κρατουμένους ορισμένοι εκ των οποίων είχαν αφεθεί ελεύθεροι. Από τη μια πλευρά διέπεται από αυστηροποίηση των ποινών για καταδικασθέντες που κρίνονται επικίνδυνοι για την κοινωνία, με μακρύτερες ποινές φυλάκισης και πιο δύσκολη διαδικασία απελευθέρωσης. Από την άλλη όμως πλευρά, δίδεται τεράστιο βάρος στις εναλλακτικές ποινές στην κοινότητα για αδικοπραγούντες χαμηλότερου βαθμού, που στηρίζεται σε έρευνα του Βρετανικού Υπουργείου Δικαιοσύνης από το 2015⁵² που για άλλη μια φορά επιδεικνύει πως η πιθανότητα υποτροπής είναι μικρότερη στις κοινοτικές ποινές παρά στις βραχείες ποινές φυλάκισης. Όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζεται στο white paper:

«At the other end of the spectrum, failures in sentencing lead to never-ending cycles of criminality, with low-level offenders stuck in a revolving door of crime.

[...]

What we need is ... a system that takes account of the true nature of crimes – one that is robust enough to keep the worst offenders behind bars ...; but agile enough to give offenders a fair start on their road to rehabilitation. [...]

49. Κληρίδης, ν.6

50. Γ. Παρηγόρης, Η Αύξηση των Ορίων των Προβλεπόμενων Ποινών ως Μέτρο Άσκησης Αντεγκληματικής Πολιτικής και Εναλλακτικοί Τρόποι Έκτισης Ποινών, available at <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/23499/4/ParigorisGeorgiosMsc2019.pdf>

51. Ministry of Justice, A Smarter Approach to Sentencing, 2020, available at <https://www.gov.uk/government/publications/a-smarter-approach-to-sentencing>

52. Ministry of Justice, The Impact of Short Custodial Sentences, Community Orders and Suspended Sentence Orders on Re-Offending, 2015, available at <https://www.gov.uk/government/publications/the-impact-of-short-custodial-sentences-community-orders-and-suspended-sentence-orders-on-reoffending>

43. Καπαρδής, ν. 22, 357

44. Ibid, 360

45. <https://daneshyari.com/article/preview/139962.pdf>

46. Abramovaite, ν.20

47. Καπαρδής, ν. 22, 362

48. Presumption Against Short Periods of Imprisonment (Scotland) Order 2019

Every department in government should be a justice department and that means we must all come together – in health-care, in welfare, in national and local government»⁵³

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Στο άλλο άκρο, αποτυχίες στην επιβολή ποινής οδηγούν σε φαύλους κύκλους εγκληματικότητας, με αδικοπραγούντες χαμηλού βαθμού να εγκλωβίζονται σε μια περιστρεφόμενη είσοδο εγκλήματος. Χρειαζόμαστε ένα σύστημα που υπολογίζει την πραγματική φύση των εγκλημάτων, αρκετά αυστηρό ώστε να κρατάει τους πιο επικίνδυνους στη φυλακή, αλλά και αρκετά ευέλικτο ώστε να δίνει στους αδικοπραγούντες ένα δίκαιο ξεκίνημα στην επανένταξη. Κάθε κυβερνητική υπηρεσία οφείλει να είναι νομική υπηρεσία, και αυτό σημαίνει πως πρέπει όλοι να συμβάλλουμε – στην υγεία, στις κοινωνικές υπηρεσίες, στην τοπική αυτοδιοίκηση και στην κυβέρνηση.»⁵⁴

Το White Paper δίδει τεράστιο βάρος στην ειδική αποτροπή, με συνεργασία των κυβερνητικών υπηρεσιών προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα αίτια της υποτροπής, εστιάζοντας σε τρία σημεία. Στην προσφορά εργασίας, τη στέγαση, και την αντιμετώπιση εξαρτήσεων. Παραθέτει επίσης συναφή έρευνα που δείχνει πως «όταν ένα άτομο διαθέτει δουλειά, σπίτι και περίθαλψη όταν τη χρειαστεί, είναι λιγότερο πιθανό να διαπράξει μελλοντικά αδικήματα».

B. Επίλογος - Προτάσεις

Το άρθρο αυτό επιχειρήσε μια ανασκόπηση των εναλλακτικών ποινών και τη μελέτη των ποινικών αποφάσεων του 2019 και του 2020, προκειμένου να μελετηθεί ο βαθμός εξέτασης από πλευράς των δικαστηρίων της επιβολής εναλλακτικών ποινών ή/και το κατά πόσο θα μπορούσαν να είχαν επιβληθεί τέτοιες ποινές.

Η έρευνά μας μέσα από τη μελέτη των πρωτόδικων δημοσιευμένων αποφάσεων για τα έτη 2019 και 2020, μας οδήγησε στο συμπέρασμα πως εναλλακτικές ποινές δύσκολα μπορούσαν να έχουν εφαρμοσθεί όπου επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης άνω των 2 ετών. Για τις ποινές όμως κάτω των 2 ετών ή/και τα χρηματικά πρόστιμα, τα αποτελέσματα δείχνουν πως τα Κυπριακά δικαστήρια είτε δεν εξέτασαν εναλλακτικές ποινές, είτε τις εξέτασαν σε συνδυασμό με αναστολή ποινής φυλάκισης. Η τελευταία μάλιστα φαίνεται πως πρακτικά είναι η μοναδική εναλλακτική της άμεσης φυλάκισης ποινή που εξετάζουν τα Κυπριακά δικαστήρια, παρά τις τυπικές διαβεβαιώσεις για το αντίθετο.

Κατά τη διάρκεια της επιβολής ή της μη επιβολής φυλάκισης, τα δικαστήρια δίδουν ιδιαίτερη έμφαση στο στοιχείο της αποτροπής και ιδιαίτερα της γενικής αποτροπής, με την ειδική κάποιες φορές να αγνοείται. Οι αποφάσεις όμως δεν βασίζονται σε έρευνα πάνω στην ειδική (του κατηγορούμενου) ή τη γενική

(της κοινωνίας) αποτροπή, είτε σε Κυπριακό επίπεδο (μιας και είναι μηδαμινή), είτε σε διεθνές. Εάν βασίζονταν στη διεθνή έρευνα θα έπρεπε να γίνεται εκτεταμένη δικαστηριακή αναφορά σε εναλλακτικές ποινές, μιας και η τελευταία δείχνει χαμηλότερη υποτροπή (όσον αφορά την ειδική αποτροπή) και παρόμοια ποσοστά εγκλήματος (όσον αφορά τη γενική αποτροπή) στις εναλλακτικές ποινές στην κοινωνία, ειδικά για αδικήματα που δεν επιφέρουν πολυετείς ποινές.

Όπως διαφαίνεται από συγκρίσεις με χώρες όπως την Ιρλανδία, τη Φινλανδία, τη Σκωτία, και το Ηνωμένο Βασίλειο, χρειάζεται ριζική αναθεώρηση του σκεπτικού των Κυπριακών Δικαστηρίων κατά τη διαδικασία επιβολής ποινής, που ισοδυναμεί με paradigm shift. Τα δικαστήρια δεν μπορούν να επικαλούνται τη διάκριση εξουσιών και να μην εξετάζουν το ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο ανάγοντάς το στην πολιτεία, σε μια εποχή που άλλες χώρες κινούνται στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, όπου κάθε υπηρεσία της κυβέρνησης καθίσταται νομική υπηρεσία. Ο φαύλος κύκλος της εγκληματικότητας δε σπάει στη φυλακή, σπάει με ιατρική και κοινωνική φροντίδα, με ένα σπίτι, με μια δουλειά. Καιρός λοιπόν να εξετάσουμε ποινές που προσβλέπουν στο μέλλον, όχι ποινές που διαιωρίζουν το παρελθόν.

References

- Abramovaitė J., Cowen N., Alternatives to Custody: Evidence from Police Force Areas in England and Wales - Br J Criminol (2019) 59(4): 800-822
- Ashworth A., Sentencing and Criminal Justice, 5th ed., 2010, Cambridge University Press
- Friehe T., Miceli T.J., On Punishment Severity and Crime Rates, 2017, American Law and Economics Review, 19:464.
- Gendreau P., Cullen F., Goggin C., The Effects of Prison Sentences on Recidivism, 1999, Public Works and Government Services Canada, available at Hart H.L.A., Punishment and Responsibility, 2nd ed., 2008, Oxford University Press
- <http://www.securitepublique.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ffcts-prsn-sntncs-rcdvsm/ffcts-prsn-sntncs-rcdvsm-eng.pdf>
- Ministry of Justice, A Smarter Approach to Sentencing, 2020, available at <https://www.gov.uk/government/publications/a-smarter-approach-to-sentencing> Ministry of Justice, The Impact of Short Custodial Sentences, Community Orders and Suspended Sentence Orders on Re-Offending, 2015, available at <https://www.gov.uk/government/publications/the-impact-of-short-custodial-sentences-community-orders-and-suspended-sentence-orders-on-reoffending>
- Newsroom iefimerida.gr, Cyprus: 4 month suspended custodial sentence to British woman for «false gang rape», 2020, available at <https://www.iefimerida.gr/kosmos/ky>

53. Η υπογράμμιση δική μας

54. Η υπογράμμιση δική μας

- pros-poini-fylakisis-4-minon-me-anastoli-sti-bretanida-gia-pseydi-omadiko-biasmo
- Smith P., Goggin M.A., The Effects of Prison Sentences and Intermediate Sanctions on Recidivism: General Effects and Individual Differences, 2002, Public Works and Government Services Canada, available at <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/ffcts-prsn-sntnscs/index-en.aspx>
  - The Justice Management Institute, Research-Based Smarter Sentencing, 2014, available at <https://www.jmi-justice.org/wp-content/uploads/2014/04/Smarter-Sentencing-Training-Participant-Manual-2011.pdf>
  - Yuxhnenko D., Wolf A., Recidivism rates in individuals receiving community sentences: A systematic review, 2019, PLoS ONE 14(9): e0222495, available at <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0222495>
  - Anitsi E., Relation of sentence and punishment: research of attitudes of the released, 2018, Criminology, available at https://criminology.panteion.gr/attachments/article/575/ARTH_ANNITSH.pdf
  - Zarafonitou X., Prevention of Crime Locally: Modern Tendencies of Criminal Research, Nomiki Vivliothiki
  - Kathimerini, In jail because he went to see his girlfriend - Possible intervention of the Attorney General, 2020, available at <https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/g-eisaggeleas-exetazetai-to-endexomeno-parem-basis-gia-tin-fylakisi-35xronoy>
  - Kalazis M., Instead of jail, grooming... gardens, 2020, Politis, available at <https://politis.com.cy/politis-news/kypros/anti-fylaki-kallopismos-kipon/>
  - Kalazis M., Modernising the Central Prison through technology and with decades delay, 2019, Politis, available at <https://politis.com.cy/politis-news/kypros/eksygchronismos-kentrikon-fylakon-me-christi-tis-technologias-kai-me-kathysterisi-dekaetion/>
  - Kapardis A., The Efficiency of Sentences in Western Common Law Countries
  - Kapardis A. Stefanou H., Quantification and Enforcement of Sentences in the Cypriot Legal System, 2020, Nomiki Vivliothiki
  - Klerides A., Alternative Sentences Theory and Reality, 2017, available at <https://legalnews.com.cy/wp-content/uploads/2017/12/>
  - Panagiotou M., «He went to stay with his partner» - The other side of the incarceration of the 35 year old, 2020, Kathimerini, available at <https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/pigaine-na-meinei-stin-syntrofo-toy-i-alli-opsi-gia-tin-fylakisi-toy-35xronoy>
  - Parigoris G., The Increase of the Limits of Sentences as a Means of Anticrime Policy and Alternative Ways of Serving Sentences, available at <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/23499/4/ParigorisGeorgiosMsc2019.pdf>
  - Statistical Service, Court Statistics 2007-2018, available at http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_27main_gr/populationcondition_27main_gr?OpenForm&sub=7&sel=2
  - Stefanou E., Alternative or Intermediate Sentences, 2006, Law Office of the Republic
  - Farsedikis I., Elements of Criminology, 2005, Nomiki Vivliothiki
  - Chorafas N., Criminal Law, 9th ed., 1978, P.Sakkoula

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:

Μαυρομιχάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:

Μαυρομιχάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:

Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org